

Justis- og
beredskapsdepartementet

Hvitvaskingslovutvalgets delutredning II – Mandat og problemstillinger

Fagdirektør Atle Roaldsøy, Justis- og beredskapsdepartementet

Sundvolden 10. november 2016

Hvitvaskingslovutvalget delutredning II

- ☞ Hvorfor arbeide for å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering?
- ☞ 3,6% av verdens BNP er kriminelt utbytte – over 2 billioner dollar (FN 2011). Anslaget beheftet med betydelig usikkerhet, men åpenbart meget betydelige beløp.
- ☞ HSBC – Hvitvasking av «hundreds of millions of dollars» fra bl.a. meksikanske og colombianske narkotikakarteller hvitvasket - «stunning failures of oversight – and worse»
- Administrativ bot: 1,9 milliarder dollar – «agreed» - Påtale droppet
- ☞ Omdømmetapet har så vidt jeg har forstått det vært oppfattet som følbart
- ☞ Chairman i HSBC var «profoundly sorry»

Mandat for utvalget

- ✎ EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv av 20. mai 2015. Frist for gjennomføring.....
Direktivet er EØS-relevant
- ✎ FATFs (Financial Action Task Force) 40 anbefalinger av 2012
- ✎ FATF Evalueringsrapport om Norge av 2012
- ✎ Andre egnede tiltak?
- ✎ Ikke omfattet: Europakommisjonens endringsforslag av 5. juli 2016

Hvitvaskingslovutvalget-delutredning II-Utvalgte spørsmål

- ☞ Formål
- ☞ Risk-based approach
- ☞ Virksomhetsinnrettet risikovurdering, ledelsesansvar og rutiner
- ☞ Kundekontroll
- ☞ PEPs
- ☞ Undersøkelses-og rapporteringsplikten og EFEs adgang til opplysninger
- ☞ Øvrige tiltak ihht direktivet
- ☞ Register over reelle eiere
- ☞ Sanksjoner
- ☞ Økonomiske og administrative konsekvenser

Hvitvaskingslovens formål

- ∞ Nåværende 1: «....Avdekke og forebygge transaksjoner med tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger.»
- ∞ Hvitvaskingsdirektivet art. 1: «..aims to prevent the Union's financial system for the purposes of money laundering and terrorist financing».
- ∞ **Naturlig å søke tilpasning i norsk lov?**
- ∞ Skader det økonomiske system
- ∞ Skader omdømme
- ∞ Genererer annen kriminalitet (korrupsjon!)
- ∞ Konkurransesvridende

Risikobasert tilnærming?

Risikobasert tilnærming

- ∞ FATF anbefaling 1 og 2
- ∞ Hvitvaskingsdirektivet art. 6 (EU), art. 7 (nasjonalt), art. 8 (rapp.pliktige)
- ∞ Den risikobaserte tilnærmingen vektlegges i enda større grad

- ∞ Nasjonal risikovurdering
- ∞ Risikovurdering for EU (Kommisjonen)
- ∞ Risikovurdering i rapporteringspliktige institusjoner

Risikobasert tilnærming: Behov for lovendringer?

- ✎ Klargjøre betydningen av risikobasert tilnærming for å tydeliggjøre utgangspunktet for gjennomføring av andre tiltak etter loven (etablering av rutiner, kundetiltak etc.)
- ✎ Det kreves mer omfattende tiltak, oppfølging og tilsyn internt for å sikre at den reelle risiko identifiseres, vurderes og adresseres.

For virksomheten vil det bety:

- ✎ Virksomhetsinnrettet risikovurdering
- ✎ Etablere adekvate rutiner som skal oppdateres og kunne dokumenteres
- ✎ Ledelsens ansvar - «members of the management body» - Øverste ledelse
Godkjenne, gjennomføre, utpeke person med særskilt ansvar.

Potensielt strenge sanksjoner ved pliktbrudd

Kundekontroll og løpende oppfølging

- ☞ Direktivet innebærer ikke behov for vesentlige endringer.
- ☞ To hovedkomponenter:
 - ☞ Klarlegging av kundens og reell rettighetshavers identitet
 - ☞ Klarlegging av kundeforholdet eller transaksjonens formål og tilsiktede art
- ☞ **Ved:**
 - ☞ Innhenting og bekreftelse av opplysninger
 - ☞ Vurdere opplysningen
- ☞ Alminnelige, forenklede og forsterkede kundetiltak, samt løpende oppfølging

Politisk eksponerte personer

- ☞ Utgangspunkt: Definisjon av PEPs er vesentlig utvidet
- ☞ Nå omfattes også nasjonale PEPs, personer som innehar «prominente» offentlige funksjoner og personer i ledende posisjoner i internasjonale organisasjoner
- ☞ Direktivet krever også at omfanget av kravene til forsterket kundekontroll overfor PEPs utvides. Det skal gjennomføres forsterkede kundetiltak når kunden (eller reell rettighetshaver) er politisk eksponert person.
- ☞ Godkjenning av overordnet for å etablere kundeforhold
- ☞ Passende tiltak for klarlegge midlenes opprinnelse
- ☞ Forsterket, løpende oppfølging
- ☞ Ikke lenger tidsbegrensning – risikovurdering må ligge til grunn for «avPEPing»
- ☞ Behov for å utvikle egnede verktøy og rutiner for gjennomføring

Politisk eksponert person?

Øvrige tiltak?

- ☞ **Direktivet krever:**
- ☞ Internkontroll og utpeking av ansvarlig for etterlevelse, uavhengig intern kontrollfunksjon, sikkerhetsvurdering av ansatte
- ☞ Sikre opplæring av ansatte – NB! – Plikt for alle rapporteringspliktige og må avstemmes mot risikovurdering
- ☞ Gjennomføre rutiner på konsernnivå
- ☞ Vern mot negative reaksjoner ved rapportering. Varsling
- ☞ Elektroniske overvåkingssystemer
- ☞ Omfanget av tiltak må avgjøres på bakgrunn av en konkret risikovurdering
- ☞ Nasjonalt kontaktpunkt for utenlandske betalingsforetak eller e-pengeforetak

Undersøkelsesplikt og rapporteringsplikt

- ∞ Dagens regulering anses i hovedsak for å være tilfredsstillende
- ∞ Mulig behov for klargjøring mht til undersøkelsesplikt og rapporteringsplikt
- ∞ Klargjøring av begrepsbruk, men ikke behov for å endre «terskelen» verken for undersøkelse eller rapportering

- ∞ Advokaters undersøkelses – og rapporteringsplikt
- ∞ Avgrenset til plikter som ligger utenfor den «egentlige» advokatvirksomhet
- ∞ Behov for en særskilt prosedyre/filtreringsmekanisme

- ∞ Utvidelse av plikt til å gi ØKOKRIM informasjon på forespørsel

Sanksjoner og andre forvaltningsvedtak

- ☞ Direktivet: Krav om administrative sanksjoner (kan velge straff)
- ☞ **Krav til sanksjonsnivået.**
- ☞ Administrativ maksimumsstraff på minst det dobbelte av gevinsten ved overtredelsen eller minst 1 million EUR
- ☞ Kreditt- eller finansinstitusjon: Maksimum på minst 5 millioner EUR eller 10% av årsomsetning
- ☞ Fysisk person: 5 millioner EUR
- ☞ Andre tiltak og sanksjoner: Rettighetstap, pålegg, tvangsmulkt, karantene, publisering av avgjørelse

For hvilke overtredelser er sanksjoner/tiltak aktuelt?

- ⌘ Virksomhetsinnrettet risikovurdering
- ⌘ Rutiner
- ⌘ Manglende ivaretagelse av øverste ledelses ansvar
- ⌘ Kundetiltak og løpende oppfølging
- ⌘ Undersøkelsesplikten
- ⌘ Rapporteringsplikten
- ⌘ Opplysningsplikt til ØKOKRIM
- ⌘ Gjennomføring av mistenkelig transaksjon
- ⌘ Overtredelse av avsløringsforbudet
- ⌘ Registering, lagring og sletting av opplysninger

Sanksjoner/tiltak forts.

- ∞ Mangler ved internkontroll
- ∞ Mangler ved opplæring
- ∞ Mangler ved gjennomføring av rutiner på konsernnivå

Hvordan kan et nytt sanksjonsregime se ut?

- ∞ Innføring av terskelverdier som nevnt som overtredelsesgebyr etter forvaltningsmessige regler.
- ∞ Utforme en bestemmelse om tidsbegrenset administrativt rettighetstap
- ∞ Utforme en bestemmelse om tidsbegrenset ledelseskarantene

- ∞ Andre forvaltningsvedtak: Pålegg om opphør/retting. Tvangsmulkt ved manglende gjennomføring av pålegg.

- ∞ Publisering av endelig vedtak på tilsynsmyndighetenes nettsider – etter forholdsmessighetsvurdering

Register over reelle rettighetshavere

- ☞ Direktivet: Forsterkede krav til myndigheter, foretak og rapporteringspliktige
- ☞ Formål: Bedre tilgangen for rapporteringspliktiges, myndigheters og andres (med legitim interesse) til opplysninger om reelle rettighetshavere for å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering
- ☞ Foretak/juridiske personer plikt til å innhente, kontrollere og oppdatere opplysninger om reelt eierskap
- ☞ Etableres plikt til å sende melding til registerfører – kan for eksempel være Brønnøysundregistrene
- ☞ Forvaltningstiltak eller sanksjoner ved overtredelse
- ☞ Tilgang til registeret for offentlige myndigheter og rapporteringspliktige
- ☞ Konsekvens for rapporteringspliktige: Mer effektiv kontroll/tiltak

Økonomiske og administrative konsekvenser.

- ☞ En gjennomføring av direktivet og oppfølging av FATF-rapporten vil åpenbar ha økonomiske og administrative konsekvenser av noe omfang, både i privat og offentlig sektor
- ☞ Vanskelig å beregne omfanget. Må ta hensyn til kostnader ved etablering og økte løpende kostnader for å vedlikeholde og utvikle rutiner, teknologi og tiltak
- ☞ Regelverksoppdatering
- ☞ Risikovurderinger m/dokumentasjonskrav
- ☞ Politisk eksponerte personer
- ☞ Interkontroll
- ☞ Etablere eller videreutvikle rutiner
- ☞ Teknologiiinvesteringer og oppdateringer

Øk. og adm. Konsekvenser forts.

∞ Forsterket tilsyn – en underliggende forutsetning, jf. Delutredning I

∞ Sanksjoner

∞
